

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrletno K 105.—, za mesec K 35.—. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Preobrat.

Kako temeljito so se v nekaterih dneh izpremenile politične razmere, nam kaže govor novega nemškega državnega kanclerja princa Maksa badenskega. Akoravno se govor nagiblje k zvokom »božje milosti«, akoravno nemški cesar ne more opustiti, apela na »svojo armado«, vendar vse drugače zveni govor sedaj, kakor pa, recimo, so zveneli še pred štirinajstimi dnevi! Kako drugače zveni sedanja vladna izjava glede vzhodnega vprašanja in Belgije! Kako bi učinkovala vladna izjava Nemčije sedanjega načina pred letom dni! Z gotovostjo se da preračunati, da bi bila prinesla konec vojnih grozot. Tisoči in tisoči mrtvih bi bili ostali pri življenju in neizmerna beda bi bila prihranjena širokim ljudskim množicam! Ali vladajoči niso mislili na to, kako se bodo razvijale stvari? Imamo sicer slepce, da bi pa bili vsi slepi, da bi vsi ne znali računati, da bi se vsi motili, to ni istina. Sedaj ima narod besedo, in prav bi ne bilo, ko bi se sedaj zamudili govori in volja. Reši naj se, kar se rešiti da, ustvari naj se, kar se ustvariti da. Na preobratu v Nemčiji, in če se je izvršil še tako bolešno, moremo soditi v Avstriji, kaj nudi čas. Po zadnji vladni izjavi stojimo pa le kljub preobratu v Nemčiji še vedno na starem prostoru. Ministrski predsednik Hussarek je vedel povedati le o izpremembah v jugoslovanskih izvenavstrijskih deželah. V Avstriji naj bi ostalo vse pri starem? Saj je bil vedno avstrijski način, da so se oči zapirale pred dejstvi. Ravnokar pa se pri nas vrše izpremembe, katerih ne more izpreminjati nobena moč na svetu, najmanj pa avstrijska vladna moč. Slovani se poslavljajo iz stare Avstrije, oni nočejo o njej ničesar vedeti. Prepuščeno ostane bodočnosti, v kako zvezo bodo stopili narodi stare Avstrije drug k drugemu. Pri tem prihaja na plan dejstvo, da imajo vsi narodi svoj načrt za bodočnost, le Nemci v Avstriji ga še nimajo, zakaj nemškonacionalno meščanstvo je smatralo do zadnjih dni svojo usodo za neločljivo s staro Avstrijo. Verjelo je na vsomogočnost Nemčije in na Avstrijo, ki vlada nad nemškimi narodi. Vsak dan je bilo razvidneje, da bo končno množica sovražnikov Nemčije zadobila premoč. Kljub temu smo imeli v Avstriji med nemškonacionalnim meščanstvom zmagovalne kričarje in fanatične bornirance. Sedaj, ko se dogodki neovrgljivo vrše pred nami, so ti spoznali, da so njih sanje prešle in so hudo poparjeni. Večina je hotela še rešiti to, kar je smatrala, da je v interesu splošnosti ali njihovega razreda. Toda ti zmagovalni kričarji pri nas niso hoteli le rešiti svojo dosedanjo nadvlado, temveč jo učvrstiti še bolj, kakor kdaj prej. Mislili niso niti o tem, kaj bi bilo storiti, ako pride drugače, kakor oni hočejo in upajo z vso gotovostjo. Sedaj so brez vsakega sveta. Sedaj vpijejo najglasneje hvalo nemških socialnih demokratov, ki se niso dali preslepiti po dogodkih in vedo, kaj zahteva ura kod neodklonljivo. Da pa je njih hvala prej

kompromitujoča, kakor da bi učinkovala pospešujoče, ne poimijo. Seveda saj tudi niso razumeli, kaj vsebujejo predlogi socialnih demokratov. Razburjali so se nad našim mirovnim predlogom, še ob času, ko se je vlada že odločila, »da reši situacijo«, v bistvu sprejeti in razglasiti, da prosi na podlagi Wilsonovih točk premirje za mirovna pogajanja.

Iz otročjih glav teh privržencev zmagujočega miru se noče izcimiti ideja, da so se socialni demokrati sedaj udinjali nemškonacionalnemu meščanstvu kot bojna črta proti drugim narodnostim. To je popolnoma napačno mnenje. V snujoči se državi nemških Avstrijcev bo izgledalo drugače kakor to mislijo nekdanji zagovorniki zmagovitega miru. Drugače še, kakor po programu vlade princa Maksa. V novi državi ne bo nobenih prepavic kakšnega razreda, predvsem nobenih fevdalnih preostankov, na katerih je stara Avstrija tako bogata. Kar se da rešiti iz grozečega kaosa, to je eksistenca in razvojne možnosti za množice avstrijskih Nemcev. Kar se naj prepriča, je, da ne bo zadela dele Nemcev ravnostista usoda, katero so zamislili pristaši zmagovitega miru drugim narodnostim v Avstriji. Zato in za nič drugega ne gre nemškim socialnim demokratom. — Seveda je to popolni preobrat obstoječih razmer.

Toda kdo more danes obdržati obstoječe razmere proti volji mase nemškega naroda? Eno bodi povedano: V sedanjem preobratu ne gre več za novo učenje, temveč za pojmovanje, kar je.

Delavske zbornice v Nemčiji.

II.

Se preden je bila ta vladna predloga izročena državnemu zboru, so se največje strokovne skupine, namreč proste, krščanske, Hirsch-Dunkerske strokovne komisije in poljska stanovska združitev zedinile in izrazile državnemu zboru in zveznemu svetu svoje želje v obliki izdelanega zakonskega načrta. Tudi ta predloga vsebuje delavske zbornice. Raztezale naj bi se na vse delojemalce in delodajalce, tedaj tudi na poljedelstvo in parobrodarstvo in — kar je obsebi umevno — pravtako na nastavljenice.

Na prvi pogled se dozdeva čudno, da so proste strokovne komisije pritrile zakonskemu načrtu glede delavskih zbornic, ker so vendar na svojem kolinskem strokovnem kongresu leta 1905. zahtevale delavske zbornice. Šlo je zanje, da dosežejo praktičen uspeh in privedejo v to svrhu sleherne strokovne skupine na skupno polje. Pritrditev delavskim zbornicam jim je bila mogoča temlažje, ker je strokovni načrt vseboval, da naj delojemalci vsakatero zbornico samostojno obravnavajo samostojno zase vse izključno delojemalce same zadevajoča vprašanja. V kolikor sta potreba za posamezne posebne obrtne stroke in za nastavljenice uved-

ba posebnih oddelkov na mestu, naj bi se tudi taki posebni oddelki osnovali v zbornicah.

Pred vsem pa ima strokovni načrt teritorialno podlago zbornic. Strokovne organizacije so prepričane, da more delavska zbornica le na tej popolnoma teritorialni podlagi razvijati uspešno delovanje. Različne, popolnoma stanovske zbornice, katerih okoliš bi se po vladnem načrtu v najredkejših slučajih kril drug na drugega, ne morejo pri vprašanjih, n. pr. pri stanovanjski preskrbi, in vseh zadevah, ki so za posebni okoliš kdaj kake veljave, delovati uspešno.

Za te točke se suče tedaj prepir v komisiji. Sklenila je organizatorično osnovo zbornic na teritorialni podlagi. Po tem sklepu je vlada takoj izjavila, da zvezni svet tako izdelanemu načrtu ne more pritruditi. Kljub temu se je komisija posvetovala dalje in sklenila, da se priklopijo tudi poljedelski in parobrodarski delavci v okrilje zakona. In tu je vlada živahno oponirala. Koncem prvega čitanja je dala izjaviti, da se boji, češ, da bo, ako se sprejme preuredba vladne predloge, kakor je sklepala državnozbornska komisija, vse delo skoro gotovo brezuspešno.

Tekom državnozbornskih počitnic naj bi pododsek državnozbornske komisije določil posamezne paragrafe po sklepih komisije. Ob sklicanju državnega zbora v jeseni naj bi komisija odredila drugo čitanje predloge in bi se tako državni zbor sam pečal v svoji plenarni seji s tako prurejenim zakonskim načrtom.

Delavski zastopniki so se v državnozbornski komisiji enodušno trudili, da bi v vladno predlogo vrnili načela strokovnega načrta. Zlasti socialno demokratični člani te komisije so se pogajali, da ustvarijo zakon, ki daje že po imenu delavcem ne le javno-pravno interesno zastopstvo, temveč jim tudi mora omogočiti pravo interesno zastopstvo. Oni hočejo tedaj za državne prometne delavce, za poljedelstvo, za ladjedelstvo in tudi za drugačne obrti, da se pripusti k delavskim zbornicam.

Pri težkočah, katere je nagromadila vlada, se ne more vedeti, ali bodo na podlagi komisijskih sklepov nemški delavci sedaj deležni javno-pravnega interesnega zastopstva. Ob stanju strokovne organizacije v Nemčiji se morejo potem ozirati strokovne organizacije na gospodarsko interesno zastopstvo. Ako se doseže z njihovo pomočjo kako izboljšanje delavskih razmer, tedaj je to pričakovati v bodočnosti tudi zanje.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 10. oktobra. Uradno se poroča: Na alban-skem bojišču se je ob reki Skumbi ponesrečil poskus italijanskih oddelkov, ki so hoteli prekoračiti reko. V Srbiji so se severno Leskovca razvili novi boji. Za našimi frontami so bile uničene srbske in črnogorske tol-

LISTEK.

Jabolčni zavitek.

V. N.

Kakor vsikdar, ko mi je prinesla zajtrk, je sedla na posteljo in se mi dobrikala. Zadnje dni se mi je zdela da še posebno ljubezniva. Bilo je sredi avgusta in bližal se je — njen god. — Take jutranje ure sva se navadno pogovarjala o vseh veselih in mrkih dneh svojega mladega zakonskega življenja, tisti dan sva se spomnila na poročno potovanje. Skoro bi se bil ujezil. Prokleti krčmar »Pri Puranu« in njegova stenična zalega. Prišlo pa je tako: Ob devetih je bila poroka, opoldan pa sva že sedela v brzovlaku, ki je drdral po progih skozi lepo Dravsko dolino. Bila sva namenjena v C. Zvečer sva bila na cilju. Bil je lep pomladni večer in ženi se je zahotelo izprehoda. Pa pojdiva. Krenila sva po cesti proti jezeru in sva prišla že daleč iz mesta. Kdo ve, kaj je ugibala ona, in kaj sem mislil jaz, da oba nisva opazila, kako se kupičijo črni oblaki na zatonu. Namah je začelo dežnikov. Vsa premočena stopiva v veliko občestno krčmo. Naročil sem večerjo. Zunaj se je delala noč. »Du-

šica, pa kar tukaj prenočiva.« In bilo ji je prav. Krčmar, star dedec prekanjenega obraza, je naročil sobarici, da pripravi sobo, in ostala sva. Spala pa nisva vso noč. Stenice. Prokleta, rujave, velike, kakor tiste na ladjah. Zvonil sem, tolkel po vratih: »Vragi, dajte nama pošteno sobo!« Nikdo se ni oglašil, le tajno hihitanje sem slišal iz sosednje sobe. Nič mi ni preostalo drugega, kakor osnažiti perilo.

Moja žena je kratkovidna. Nikoli ji nisem očital te napake, njenih sicer lepih modrih oči, tokrat pa sem se vendar jezil natihoma. Rjuhe so se nama zdele čiste. Sedaj pa pogledjva se v perilo na sebi. Končno sva legla. Ona na posteljo, jaz sem postavil tri stole. Nedolgo pa se je začela premikati in praskati in trdila je, da ji lazi ena po hrbtu. »Spi, spi, to je le domišljija. Jutri že stresem tega zanikernega krčmarja.« Nič ni pomagalo. Tožila pošteno liti in prati, a midva sva bila brez plaščev in je naprej in naposled začne bridko jokati. —

Kaj ne, kako prijetno je spat v najinem stanovanju — mi je rekla — in me pobožala po licih. »Da, da, pa to je bilo samo takrat.« Nasmejala se je presrečno in skrila plavolašo glavico na moje prsi. — Naenkrat pa se je dvignila, stekla k omari in prinesla koledar ter mi pokazala datum 28. avgusta. »Ej, Avguštna, kaj misliš, da sem pozabil na tvoj god, vsaj vidiš, da sem to številko že zdavnaj debelo podčrtal.« —

Prišel je pastir od doma in prinesel mleko. Šla je in ostala v kuhinji. Jaz pa sem začel študirati, kaj vse ji kupim za god. Predvsem sem se odločil prnesti ji bele pšenične moke, da bo spekla ta slavni dan jabolčni zavitek, ki ga je imela tako rada. Bela moka pa je za nás velikomeščane neutешno hrepenenje. A vendar sem se pridušal, da jo dobim, ko sem vstajal in se oblačil.

Že drugi dan se odpravim, da jo prinesem. V gorovju imam strica. Bogat je in potuhljen, zvit in skop. Pri rekvizicijah jih je gotovo opeharil za nekaj mernikov pšenične moke. Ves usopljen in uznojen sem z velikim trudom dospel na klanec, kjer je njegovo obširno posestvo. Starec pa se mi je skrtil, ker me je že iz daleka videl prihajati. Tako mi je povedala dekla. Zbogom jabolčni štruklji — s to žalostno mislijo sem se ves potrt vračal v dolino.

V dolini pa mi je vzbrstelo novo upanje. Tam ima Matijec na reber naslonjeno kočjo in mlin. K njemu stopim. Mlinarji so znali že od pamtiveka goljufati pri mERICAH, mogoče dobim vsaj prgišče moke za dobro plačilo.

Matijec je klepal mlinški kamen in nosil silno velike naočnike. »Matijec, tako in tako, moko mi prodajte, ženin god bo in rad bi ji privoščil belih jabolčnih štrukljev. Mlinar je potisnil naočnike na čelo, segel v žep in si odrezal košček pipine cevi, založil to nadomestilo za pri-

pe. Na francoskem bojišču so v zvezi z renškimi polki avstro-ogrsko čete zmagovito odbile težke sovražne napade severno Verduna.

Boji na zapadu.

Berlin, 10. oktobra. (Uradno.) Na bojišču med Cambraijem in St. Quentinom so se nemške čete umaknile na zadaj ležeče pozicije. Cambrai smo izpraznili. Tekom dneva nam je sovražnik sledil ob obeh straneh Rimske ceste v smeri Le Chateau z močnejšimi silami. Naše sprednje čete so zavrnilo tukaj kavalerijo, ki je nastopila v zvezi z oklopniki. Močnemu infanterijskemu napadu so se naše čete korakoma v boju izognile na svoje nove črte. Zvečer je stal sovražnik vzhodno črte Bertry-Wassigny-Buohain. V Champagni so bili zavrnjeni sovražni delni napadi ob obeh straneh St. Etienne. Med Argoni in pobočjem Ornesa so ponovno navahili v enotnih napadih Amerikanci, na vzhodnem bregu Moze obenem s Francozi. Ob vnožju Argonov so se zrušili napadi s težkimi izgubami za nasprotnika. Cornay, kamor je vdrl sovražnik, je bil zopet osvojen. Glavni sunek napadov med Airo in Mozo je bil naperjen proti Sommerance in Romagne. Oba kraja sta ostala po menjajočih se bojih v naših rokah. Preko Romagne in vzhodno odtod do Cunela dosepelega sovražnika so vrgli zopet nazaj badenski polki. Na vzhodnem bregu Moze smo odbili sovražnika vzhodno Sivryja ter smo zopet zavzeli Sivry, ki smo ga bili časno izgubili. Severozapadno in vzhodno Seaumonta so je izjalovil sunek nasprotnika pred črtami avstro-ogrskih lovcev in renških polkov.

Berlin, 10. oktobra zvečer. Pred našimi novimi pozicijami na bojni fronti vzhodno Cambraija in St. Quentina in ob bregovih Moze so se zrušili sovražni napadi.

Angleži napredujejo.

London, 10. oktobra. Reuterjev urad poroča: Naše čete stoje 2 milj pred Le Chateau.

Politični pregled.

— **Parlament odgoden.** Iz parlamentarnih krogov se poroča, da bo avstrijski parlament še ta teden odgoden z ozirom na vnanji položaj.

— **Finančni načrt.** V finančnem odseku poslanske zbornice je finančni minister dr. Wimmer predložil svoj finančni načrt. Primanjkljaj v državnem proračunu znaša dve milijardi in dvesto milijonov kron. Davčne predloge bodo letno prinesle državi 1400 milijonov kron, ostane torej še nad 600 milijonov kron, katere je treba pokriti. Zato predlaga minist. še novih davkov, tako davek na premoženje, davek na cene blaga (n. pr. žita), prometni davek in davek na žganje, pivo in sol. Vsi novi davki naj bi donajali okoli 3500 milijonov kron več, kakor smo plačevali pred vojno.

— **Omejitev železniškega prometa vsled španske bolezni.** Železniškemu ministrstvu dohajajo vesti o naraščanju števila železničarjev, obolenih na španski bolezn. Predvsem so prizadeta tozadevno železniška ravnateljstva v Pliznju, Pragi, Krakovem, državna severna železnica in južna železnica. Z gotovostjo je treba računati na to, da se izvrši v prihodnjih dneh znatna omejitev železniškega prometa, dokler se bolezen ne umiri.

— **Aferi Corà in dr. Lončar v državnem zboru.** Poslanec dr. Korošec in tovariši so v poslanski zbornici vložili interpelacijo na ministrskega predsednika in naučnega ministra zaradi odpoklica, oziroma odpusta ravnatelja ljubljanske realke K. Corà in vodje idrijske realke prof. dr. Lončarja.

— **Konferenca čeških politikov.** V Pragi se je vršila v torek skupna seja Češkega svaza in Narodnega odbora pod predsedstvom dr. Kramača. O političnem položaju sta poročala poslanca Klofač in Tusar. V vseh točkah se je dosegel popoln sporazum.

sten pošten čik v usta ter odgovoril: »Hm, bele moke še miši stradajo v mojem mlinu. Saj so že neštetokrat brskali žandarji in druga taka posvetna gosposka po moji koči. Pridejo in vse prevrnejo in obrnejo. In ko ničesar ne najdejo pa grede. A tega ne vpraša noben vrag: Kaj pa žreš, ako nimaš ničesar v lihi.« —

Žalosten sem se poslovil od Matijca in odišel praznih rok proti vasi. Vendar sem opazil na drevesu svojega upanja nov zelen vršiček. Na koncu vasi ima Čafarinka svojo podrtijo. Stara je in se peča s tem, da uroči uroke pri ljudeh in živini. Znana je sedem far naokoli. Gotovo ve, kje bi se pri kaki krščanski gospodinjki dobil literček bele moke.

»Čafarinka, veste kaj, preskrbite mi bele moke, bogato jo plačam, ženin god bo in rada bi pekla jabolčne štruklje.«

Hav, hav, je zalajala starka — copernica, tudi meni bi šli v slast, in je cmoknila z dolgim jezikom. Tudi gospodje »žolnirji« naj občutijo, kaj je vojska in pomanjkanje. Saj vas poznam, vi ste med tistimi, ki so me pri merjenju zemlje v hasek elektrarno opeharili za dobre tri metre moje njive. —

Pustil sem čarovnico, šel skozi vas in klel prav po hribovsko.

— **Oklic ogrske socialne demokracije.** Ogrska socialna demokracija je ves čas vojne v najhujši opoziciji in je imela zlasti hude boje za splošno in enako volilno pravico, ki so jo pa ogrski magnati sklenili le kot spako volilne pravice. V sedanjem momentu je izdala ogrska socialna demokracija na ogrske narode oklic, v katerem se izreka za takojšen mir, neodvisnost Ogrske, demokracijo in samoodločbo narodov. V podrobnosti zahteva: 1. Sedanja vlada naj nemudoma odstopi in naj se ustanovi vlada, v kateri bodo zastopniki vseh demokratičnih slojev dežele in tudi vseh v deželi živečih narodov. 2. Nova vlada naj takoj razpusti državni zbor in razpiše nove volitve na podlagi splošne, enake, tajne, tudi na ženske se raztezajoče volilne pravice; novoizvoljeni državni zbor naj izdela takoj novo ustavo. 3. Nova vlada mora takoj vsem sovražnim državam naznaniti, da je pripravljena na podlagi načel ruske revolucije in predsednika Wilsona skleniti mir brez aneksij in odškodnin v zmislu samoodločbene pravice narodov. 4. Nova vlada naj takoj odpravi dosedanji sistem narodnega zatiranja in vsem na Ogrskem živečim narodom zagotovi pravico neomejene rabe njihovega materinega jezika v vseh državnih ustanovah. 5. Nova vlada naj pripravlja popolno demokratizacijo uprave. 6. Nova vlada naj se nemudoma loti radikalne zemljiške preosnove, oživotvori pravično davčno politiko in izpopolni zakonodajo v varstvo delavstva in ljudski blagor.

— **Posvetovanja hrvatsko-srbske koalicije.** V torek in sredo je imela hrvatsko-srbska koalicija, ki tvori večino v hrvatskem saboru, v Zagrebu velevažna posvetovanja, na katerih je razpravljala o najvažnejših aktualnih vprašanjih. V torek je bila predkonferenca, katere se je udeležil tudi ban, sekcijski načelniki in več velikih županov. V sredo se je vršilo glavno posvetovanje pod predsedstvom dr. Nikoliča. Na tej konferenci so bila podana poročila o razvoju dogodkov v hrvatski politiki in o vprašanju taktike. Vsi sklepi so bili soglasno sprejeti. Posvetovanja so bila strogo tajna. Glasom izdanevega komunikacija stopi koalicija v Narodni svet Slovenec, Hrvatov in Srbov. V ta namen se je izvolil odbor, ki naj takoj stopi v zvezo z drugimi narodnimi strankami in skupinami. Tudi srbska radikalna stranka se je pridružila akciji vseh narodnih strank.

— **Nemške čete zapuste Poljsko.** V ponedeljek popoldne so prinesli varšavski listi izjavo nemškega državnega kanclerja princa Maksa Badenskega knezu Radziwillu, v kateri državni kancler napoveduje, da se opusti okupacija Poljske, ker namerava nemška vlada v interesu trpečega poljskega naroda rešiti ga bremena okupacije.

— **Mirovna pogajanja med Rusijo in Ukrajino prekinjena.** Iz Kijeva se brzozjavno poroča: Rusko-Ukrajinska mirovna pogajanja so na nedoločen čas prekinjena. Premirje pa traja dalje in tudi konzularna zastopstva ostanejo še nadalje. En del ruske delegacije je odpotoval, drugi del pa ostane tukaj, da se zamore delo v komisijah nadaljevati.

— **Italija se neče pogajati z Avstrijo.** Italijanski vladni prijazno glasilo »Epoca« piše: Vojno z Nemčijo bomo ustavili le pod tem pogojem, da se nam Nemčija popolnoma izroči na milost in nemilost. Z Avstro-Ogrsko se Italija o miru sploh ne bo pogajala. Avstro-Ogrska se bo k pogajanjem pritegnila le v toliko, da se uredi osoda in neodvisnost podjarmljenih narodov.

— **Boljševiki zavzeli Samaro.** Petrograška brzozjavna agentura poroča: Čete boljševikov so zavzele Samaro. Ogromen vojni plen je padel našim četam v roke. S tem je padlo zadnje oporišče protirevolucije. Sedaj dobimo za mlado sovjetsko Rusijo potrebni kruh.

— **Holandska se pripravlja za vse slučaje.** V Holandskem parlamentu je ministrski predsednik Ruys van Beerenbrouck izjavil: Vojni položaj v zapadnem delu Belgije, ki meji na našo zeelandsko Flandrijo, ustvarja potrebo, da se ozira vlada na eventualnosti, ki lahko

Drugi dan pa sem se napolil v mesto, naravnost k židu Izaku. Imel je trgovino različnega blaga, še z gnojnico je barantal. Poznala sva se že iz študentovskih mojnih let. Večkrat sem »shranil« pri njem svojo lepo srebrno urico in sva vsikdar napravila pogodbo »po petnajst od sto.« —

Razodel sem mu svojo veliko, vročo željo — in se mi je tudi izpolnila. Dobil sem tri kilograme bele moke, bleščeče bele mokice, kilogram po štiriindvajset kron. Zdi se mi, da sem plačal s tisto gesto in s tistim zehavim obrazom, kakor sem nekoč videl pivovarnarja Dreherja plačevati v neki kavarni v Trstu zapitek dvatisoč kron za neko damsko družbo.

Na ulici me je srečal inženir elektrarne tovariš Martello. »Kaj pa nosiš ukradenega, duša filistrska, da bežiš, kakor da ti je sam Sherlock Holmes za petami. Potegnij me je za rokav in me vlekli v kavarno. Pila sva pokalice in pripovedoval sem mu o svojih trudih in prizadevanjih radi bele moke. Ko sva se poslovila, mi je voščil dober tek pri jabolčnih štrukljih in še naročil pozdrave za ženo.

Nekdo pa, ki sam že gotovo ni dolgo časa jedel paštic in jabolčnih zavitkov je nama prisluškoval in posledica vseh posledic je bila, da sva se srečala jaz in čič

nastanejo za našo državo. Če bi oddelki tujih čet ene ali obeh vojskujočih se sili prekorčili naše meje, tedaj nam narodno pravo nalaga dolžnost, da jih interniramo. Tudi obstoja možnost, da bo pri nas večje število beguncev iskalo gostoljubja. V tem slučaju morajo biti oblasti v stanju, ukreniti potrebne odredbe. Zato vlada preklicuje splošne in posebne dopuste vseh čet, ki stoje v Zeelandiji.

Dnevne vesti.

— **Članska zborovanja »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«** r. z. z. o. z. v Ljubljani, se kot so bila naznanjena, radi obolesti več funkcionarjev, ne bodo vršila. Dnevi, kedaj se bodo vršila, bodo naznanjeni v »Napreju«.

— **Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske** v času od 29. septembra do 5. oktobra 1918. Novorojencev 16, umrlo je 39 oseb, med njimi 28 domačinov in 11 tujcev, in sicer 2 tujki za otročico, za grižo 5 oseb, med njimi 2 tujca, za jetiko 4 osebe, za različnimi boleznimi 13, za pljučnico 9, med njimi 1 tujec. Za kužnimi boleznimi je obolelo za tifusom 1 domačin in 1 tujec, za grižo 11 domačinov, 3 tujci in 1 vojak, za vratico 1 domačin in 1 tujec, za malarijo 1 vojak.

— **Razstava slovenskih ženskih narodnih del v Ljubljani.** Odbor »Splošnega slovenskega ženskega društva« je priredil v »Mladiki« razstavo slovenskih ženskih narodnih del. O razstavi še poročamo. Kdor si je hoče ogledati, naj stori že te dni, ker je odprta le še do vključne prihodnje nedelje. Razstava je odprta od 1. do 5. popoldne. V nedeljo tudi še od 9. do 12. dopoldne. Vstopnina znaša 1 krono.

— **Češki kvartet v Ljubljani.** Jutri in pojutrašnjem se vršita v Ljubljani koncerta češkega kvarteta z lepim sporedom svetovnoznanih komponistov. Začetek koncerta ob pol 8. zvečer. Vrši se v veliki dvorani »Uniona«.

— **Ljubljana bo pozimi brez električne in plinove luči?** Mestni magistrat pozivlja mestno prebivalstvo, naj šteti z električno in plinovo razsvetljavo, ker se utegne pripetiti, da ostane sicer Ljubljana pozimi brez luči.

— **Sin generala Borojeviča utonil.** V Dravi je utonil sin generala borojeviča, gojenec mariborske vojaške višje realke Friderik Borojevič pl. Bojna. Šel je s tovariši čez neki trohneli mariborski most, padel v valove in izginil v Dravi. Bil je edini sin slavnega generala.

— **Umri je na Dunaju bivši realčni profesor Kaje-tan Stranecky.** Pokojnik je bil živahen družabnik, danadan je zahajal v krog rudarjev in z njimi prav prijateljsko občeval. Star je bil šele 39 let. Naj v miru počiva!

— **Strašen dogodek, ki mora vsakega pretresti.** Zdravnik je bil poklican k rodbini Nadliškovi v Trstu. Ne ve se, kdo ga je klical, družina Nadliškova gotovo ne, ker je vsa ležala bolna, dva otroka pa sta bila že mrtva. Zdravnik dr. Ruzzier je prišel in videl strašno sliko bede, stanovanje borno, smrdljivo v zadahli kuhinji, mati in dva otroka sestradana in onemogla, dva otroka mrtva že dva dni. Zdravnik je hitro odredil, da so prenesli nesrečno mater in oba še živa otroka v bolnico. Uboga žena Nadliškova je prosila povsod pomoči, pa je ni nikjer dobila. Slednjč je omagala s svojimi otroci in ni mogla več vstati, dva otroka pa sta bila že mrtva poleg nje.

— **Zopetna otvoritev prometa s Trstom.** Od večerajšnjega dne je dovoljeno pošiljati v Trst pošne za-boje.

— **Vojaške oprostitve.** Odposlanstvo državnih poslancev je pri domobranskem ministrstvu urgiralo odpust 49 let starega moštva. Domobranski minister je iz-

itek Izak na stopnicah sodnega poslopja. O, proklete, navijanje cen! Meni so se zježili lasje, Izaku pa ne, ker nosi golo lobanjo. Sodnik pa je razsodil tako-le: Vi, Izak, plačate 400 kron globe in pojdete 4 dni v luknjo, ker ste sprejeli previsok ponudek, Vi pa plačate 200 kron globe in pojdete 2 dni v cesarsko keho, ker ste plačali nedopustno ceno — amen.

Tako nekako se je glasila razsodba.

Nekega dne pa sem dobil poziv: v štiriindvajsetih urah takoj v luknjo, če ne vas siloma pritirajo!

Postava je postava. Z zvrhanim srcem grenke žalosti sem se poslovil od ženke in šel — kakor teliček v mesnico.

Ko sem se drugi dan prebudil v cesarskem zaporu, se je smejalo krasno poletno jutro skozi omreženo okence. Pri svetem Juštu so zvonili z vsemi zvonovi na čast farnemu potronu, doma pa je moja ženka pripravljala jabolčne štruklje za godovno kosilo. Ko sem opoldne z vse spačnim obrazom odložil žlico, s katero sem pokusil cesarski ričet, mi je vso dušo preplavila žalostna misel: sedaj pa moja Avgušlina uživa doma z zagrenjenim veseljem in s takimi žrtvami plačane jabolčne štruklje. —

javil, da morajo biti 49letniki brezpogojno odpušteni še tekom tega leta. Kar pa se tiče preklica oprostitev, bo res moralo biti preklicano nekaj oprostitev ne glede na kak poseben letnik, to pa radi prepotrebni premeščeni. Da bi pa oprostitev neklih letnikov bile splošno prekljane, ni v načrtu.

— **Ustavljen osebni promet.** Za tri dni so ustavljeni na progi Trst—Dunaj naslednji osebni vlaki: Opoldanski tržaški in večerni dunajski brzovlak ter popoldanski tržaški poštni vlak.

— **Predrzen ulom.** V hišo kmeta Mikeka v sv. Nedelji blizu Samobora so ulomili neznani tatovi, ustrelili iz revolverja en strel, nato pa zvezali kmeta in otroke, ženo pa prisilili, da jim je dala 20.000 kron denarja.

— **Nov opomin vojakom, da naj se ne vozijo na strelah vagonov.** Listi priobčujejo nov opomin vojakom, da naj se ne vozijo na strelah železniških vozov, ker se je ubilo v mesecu avgustu na ta način na železniški progi Dunaj-Brno 35 oseb.

— **Železniška nesreča na Stajerskem.** Dne 7. oktobra se je na poti od Semeringa do Mürrzuschlaga tovarni vlak pretrgal na sredi pri lokomotivi in oba dela sta potem ločeno šla proti Mürrzuschlaga. Ko se je prvi del ustavil, tega ni zapazil strojevodja drugega dela in je zato zadel v prvi vlak. Osem vagonov je bilo razbitih, en železničar je mrtev. Tovorne vlake čez Semering vozijo s tremi lokomotivami, ena je spredaj, ena zadaj ena pa v sredi.

— **Geljufija z velikimi vsotami.** V Splitu se bo moral zagovarjati pred sodiščem neki Draganič, ki je ogoljufal tri trgovce za 130.000 kron. Za to velikansko vsoto bi bil moral nabaviti blago, tega pa Draganič ni storil, ampak je denar pridržal. Sedaj so ga aretirali.

Dopisi.

Delavci in delavke iz tovarne za glino v Mostah hočemo pojasniti!

Tovarna za glino v Mostah (k. u. k. Tonerdefabrik) ima svojo prodajalno, ki je včlanjena pri vojni zvezi konsumnih društev, torej dobiva kot taka živež, ki je izvzet iz prostega prometa, od vojne zveze, da ga po določenih cenah prodaja svojim članom.

Ali kako je v resnici, naj pove naslednje: Sladkor, ki so ga vse aprovizacije razdeljevale že začetkom tega meseca, in sicer polno količino, smo pri nas dobili šele 8. t. m. in še tokrat samo polovico določene množine. Na vprašanje delavstva, zakaj se ne razdeli sladkor ob pravem času, je bil odgovor, da je šel gosp. obratni vodja na Dunaj, da sedaj ni mogoče in drugo. No, vrnil se je gosp. obratni vodja z Dunaja, ali sladkorja še ni bilo nič. Šele 8. t. m. so se gospodje spomnili svoje dolžnosti. Razdelili so nam sladkor in sicer kakor že omenjeno, samo polovico na mesec določene množine. Kje je torej druga polovica? Vprašamo ravnateljstvo Vojne zveze, ali ni dalo tej prodajalni dovolj sladkorja na razpolago, ali je pa gosp. obratni vodja, kar se nam zdi bolj verjetno, porabil drugo polovico za kuhanje marmelade. Da bi se za delavstvo določeni sladkor vporabljal v druge namene tega ne dopustimo.

Še nekaj! V soboto, dne 5. t. m. so bili delavci klicani v pisarno, da se jim sporoči, koliko se ugotovi njih nedavno stavljenim zahtevam glede plače, kakor tudi glede izboljšanja aprovizacije. Ob tej priliki je izjavil knjigovodja gosp. Nesman, (ki ima povsod glavno besedo, kjer je treba delavstvu škodovati), da je posredoval pri ravnateljstvu vojne zveze, da bi se nam dalo vsaj nekaj masti. Rekel je, da je gosp. ravnatelj vojne zveze izjavil, da za nas ni treba masti, da je to luksuz, ter da si sploh delavci lahko z marmelado zabelimo svoje jedi. Dvomimo, da bi ravnatelj vojne zveze kaj takega izjavil. Najbrž jo je gosp. Nesman sam potuhtal, vsaj je vedno prvi med tistimi, ki delavstvu ne privoščijo drugega kot lakoto in robotanje. Tako ne pojde dolgo: delavci smo že davno siti tega nerada kot je v tej tovarni. Zato pa, tovariši delavci in delavke, da se ta nered odpravi, vsi na delo za našo strokovno organizacijo, zakaj to je edino orožje, ki nam more pomagati v boju za izboljšanje naših razmer.

Čitajte svoje delavsko časopisje, zakaj le s čitanjem svojega časopisja se urite v orožju za boj, ki vas čaka.

Brez orožja ni boja, brez boja ni zmage!

Več delavcev in delavk iz tovarne za glino v Mostah.

Zima se bliža, bolezni se širijo ljudstvo nima kurjave, ne obleke, ne obutve, ne živeža, zmrzovalo bo in gladu umiralo, a prizadeti faktorji se ne zganejo, češ, bo že kakor bo. Kje hočemo vzeti drva, kje premog? Začeli bomo sekati drevesa, a potem nas boste zapirali? — ne, v zapor spadate vi, ki vam je dolžnost, skrbeti za ljudski blagor, vi ste za vse to odgovorni! Ali ni tu pomoči vsaj deloma, da, idite po raznih dvoriščih in kletih, bodete našli drv, premoga obilo, po raznih dvoriščih je naloženih 30—50, celo po 100 m³ in več, ali bi se ne dalo to rekvirirati kot se je že po drugih mestih zgodilo, ter pravično razdeliti med stranke, katere nič nimajo in si tudi za denar ne morejo nabaviti; če ne,

bo moralo ljudstvo seči po samopomoči, kar vam zopet ne bo ugajalo. Toraj gospodje, ne preišlujate več, marveč storite brez odlašanja, kar je potrebno. — J.

Ubožna akcija ljubljanske aprovizacije je delila, oz. deli mast po 10 dkg na osebo, ki je slabe kakovosti, in pa 10 dkg loja, ki ni za zabelo, na drugi strani pa prodaja mast po okrajih na osebo po 25 dkg, kilogram 64 K. Zakaj tako, ali nimamo vsi enakih železcev? Ali mora biti revnejši prikrajšan za 15 dkg, oz. za 5 dkg, če se jemlje loj v poštev? Torej ljudje, ki lažje plačajo, dobe več in boljše blago, stromaku, ki si drugega kot zelje ne more kupiti, se ga pa prikrajša še na masti! Ako je imel mestni aprovizacijski odbor denar, da je votal iz tega fonda 50.000 kron za takozvane grelne sobe, in ko je sam pripoznal, da ne da veliko nade na to, ali bi ne mogel za isto svoto dati več masti ubožni keiji, vsaj od teh (Wärmestuben) ne bomo itak nič imeli. Toraj, gospodje, malo več socialnega zmisla bi bilo priporočati. — Pozivljamo našega zastopnika, naj se malo zgane in gospode pouči o enakih razdelitvi, železce imamo po navadi vsi enake.

Shodi.

Javen shod podružnice »Unije« se bo vršil v Idriji v nedeljo, dne 13. oktobra t. l. v pivarni pri »Črnem orlu« in sicer točno ob 9. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. Kaj naj stori delovno ljudstvo z ozirom na bodoče čase. 2. Splošne delavske razmere. — Delavci-rudarji! Ta shod je sklican na željo vas. Vršil se bo, če boste prišli o pravem času in vsi na shod. Če se hoče sklepati važne reči, mora priti na shod vse, kar je delavskega, torej ne samo vsi delavci, ampak tudi vse njih žene!

Trbovlje. V nedeljo, dne 13. t. m. se vrši na dvorišču Delavskega doma velik javen rudarski shod, na katerem poročata sodrug Kopač iz Trsta in Sitar. Ker je shod velike važnosti, je treba, da se ga delavci v polnem številu udeležijo.

Deželna organizacija jug. soc. dem. stranke na Goriškem sklicuje v nedeljo, dne 13. t. m. ob 10. zjutraj zaupni sestanek, ki se bo vršil v Gorici, ulica Teatro šte. 20. I. Posebnih va bil se ne bo razpošiljalo, zato pa se priporoča vsem sodrugom, da se sestanka udeležijo v čim večjem številu, ker se bo razpravljalo o posebno važnih zadevah.

Državni zbor.

Dunaj, 10. oktobra.

Večina slovanskih poslancev, ki stoje v opoziciji je danes zapustila Dunaj. Ves potek seje je imel jako klaverno lice. Tem več pa se je govorilo o sklicanju voditeljev vseh strank k skupnemu posvetovanju. Vsega skupaj pride pred cesarja 21 parlamentarcev. Za jutri je že pripravljen posebni vlak, ki odpelje poslance v Reichana k cesarju. Dvorni svetnik Lammasch ne pride kot naslednik Hussareka več v poštev, ker je baje imenovan pri bodočih mirovniških pogajanjih izrednim poslanikom in pooblaščenec te mirovne konference. V ospredju stoji sedaj grof Silva-Tarouca, ki ga je sprejel včeraj cesar v avdijenci.

Domobranski minister v. Czapp odgovarja na pripombe poslanca Zahradnika, ki jih je podal ta poslanec v debati o Čehoslovakih in o dogodkih na Pijavi. Minister je dejal, da je tozadevno pojasnil vse potrebno neposredno po oni ofenzivi na Pijavi in da se s pribežniki, ki izdajajo domovino ne more ravnati drugače kot se je ravnalo.

Justični minister v. Schauer je odgovarjal na interpelacijo o ustanovitvi trutnovskega sodišča in zagovarjal vladino stališče kot popolnoma stvarno in osnovano.

Notranji minister v. Gayer je govoril o političnih in upravnih zadevah na Češkem, odgovarjajoč na interpelacijo posl. Klofača, Staneka, Fiedlerja in sodr. Habermanna glede protiučastnih razmer v avtonomni deželni upravi Kraljevine Češke. Minister je dejal, da se je narodna delitev na Češkem na polju šolstva in deželne kulture končno vendar uresničila, dasi je ta misel stara že tri desetletja. Zagovarjal je nadalje tudi okrožno odredbo in novi statut komisije za deželno upravo.

Poslanec sodr. Winter je izjavil, da vidi v § 14., v instituciji gosposke zbornice in v nemški buržoaziji ovire za preureditev avstrijske države v demokratičnem zmislu. Ko je omenjal predvčerajšnjo izjavo ministrskega predsednika, je govornik priporočal, naj stori vlada zadnji korak in preda narodom v državni vlado, ako je spoznala, da se zamorejo v državi konstituirati. Napravimo že vendar mir, kajti na enakih potih se bomo še srečevali in sodelovali.

Poslanec Benkovič: Vse ponudbe, ki jih dajejo danes Jugoslovanom, niso vredne nič. Kot svobodni narod hočejo Jugoslovani sami odločati o tem, kako si uredijo svoje zadeve in v katere odnošaje naj stopijo z drugimi narodi. Klic: Od Gradca proč! je postal danes železno dejstvo in ni je sile na zemlji, ki bi še kdaj privedla Slovence v graške zbornice. Jugoslovani nočejo nikarkršnih narodnih aneksij, hočejo le, da se 3. točka Wilsonovega programa dobesedno izpolni. Za manjšine pa velja načelo nemškega volksrata: Varstvo narodnim

manjšinam pod pogojem popolne reciprocitete. Hočemo biti dobri sosede, toda za razgovor od naroda do naroda je treba pregledati najprej legitimacijo kontrahentov obeh strani. Govornik končno zahteva, da se reši jugoslovansko vprašanje na mirovnem kongresu.

Češki sodrug Nemeč je trdil, da je bila aneksija Bosne in Hercegovine vzrok sedanje svetovne vojne.

Prilodnja seja bo jutri dopoldne.

Zadnje vesti.

Pred važnimi notranjepolitičnimi dogodki.

Dunaj, 10. oktobra. Ministrski predsednik je danes pozval voditelje strank, naj ostanejo na Dunaju, ker jim bo mogel v najkrajšem času naznaniti važne dogodke. Pri ministrskem predsedniku so bili danes socialnodemokratični poslanci dr. Adler, dr. Renner in Seitz. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da bo glede vprašanja ustave storjen odločen korak.

Ogrska na razpotju.

Dunaj, 10. oktobra. Cesar je sprejel danes grofa Karolyija v posebni avdijenci. Zadnje dni se je grof Karolyi posvetoval z voditelji nemadžarskih narodov na Ogrskem, tako z voditelji Srbov, Slovakov in Rumunov. Grof Karolyi je posredoval pri ministrskem predsedniku Wekerleju, naj se takoj puste na svobodo internirani slovaški voditelji. Grof Karolyi je baje prevzel nalogo, da reši integriteto ogrske države s pomočjo narodne avtonomije. Odstop Wekerlejevega kabineta je pričakovati v najkrajšem času.

Posvetovanja v Berlinu.

Berlin, 10. oktobra. Časopisje poroča, da se je ožji vojni kabinet sinoči sestel na posvetovanje. Posvetovanja so se udeležili državni kancler, državni tajniki in zastopnik vrhovnega armadnega poveljstva general Ludendorff. Posvetovali so se o odgovoru na Wilsonovo noto.

Nemčija ugotovi Wilsonovi zahtevi.

Berlin, 10. oktobra. V političnih krogih se zatrjuje, da je Nemčija pripravljena umakniti svoje čete na nemško mejo. Ludendorff, ki je bil poklican v Berlin, je tej Wilsonovi zahtevi baje pritrdil. Danes se vrše nadaljna posvetovanja v tej zadevi. S strani Avstro-Ogrske je bil baje stavljen predlog, naj prevzame Holandska varstvo ozemlja, katero zapuste nemške čete.

Berlin, 10. oktobra. Odgovor nemške vlade na Wilsonovo noto bo v bistvu pritrdil ameriškim zahtevam. Dalekosežnemu vprašanju predsednika Wilsona, ki zahteva izjavo nemške vlade, da znanih 14 točk ne smatra samo za podlago pogajanj, temveč da jih tudi sprejme, bo Nemčija pritrdila. Nemčija bo tudi izjavila, da je pripravljena izprazniti zasedena ozemlja.

Nemški narod se bo pogajal.

Berlin, 10. oktobra. Državni kancler princ Maks Badenski skuša večinske stranke državnega zbora pripraviti do tega, da bi narod odgovoril s svojim sklepom. Ta naj izjavi, da se narod začne pogajati in da jamči za izvršitev svojega sklepa.

Nemški odgovor.

Berlin, 10. oktobra. Nemčija bo v najkrajšem času odgovorila na Wilsonovo noto. Odgovor bo precej obširen in bo v glavnem vseboval vprašanje, kako si Wilson misli izvršitev posameznih točk.

Nemški državni zbor.

Berlin, 10. oktobra. Predsednik Fehrenbach je sklical prihodnjo sejo nemškega državnega zbora za soboto 12. oktobra. Na dnevnem redu je sporočilo državnega kanclerja.

Nemci zapustili Bolgarijo.

Berlin, 10. oktobra. Nemške čete so nanes zapustile Sofijo, katero je zasedel pripravljeni francoski kontingent. Tudi nemški poslanik in nemški konzul so zapustili Bolgarijo. Holandsko poslaništvo je prevzelo varstvo nemških interesov.

Srbske zahteve.

Lugano, 10. oktobra. Kakor poroča »Corriere della sera«, je sklenil srbski parlament, da vztraja na svojih teritorialnih zahtevah glede ogrskega in avstrijskega ozemlja in albanskega obrežja. Finančni minister je skupščini naznanil, da bo ententa za obnovitev Srbije dala na razpolago štiri milijarde dinarjev.

Vojni svet entente.

Ženeva, 10. oktobra. V Versaillesu se je sestel vojni svet entente, katerega se udele-

žuje 23 delegatov in državnikov. Posvetovanja se tičejo izključno vprašanja premirja.

Saška se demokratizira.

D r a ž d a n e, 10. oktobra. Pod predsedstvom kralja se je vršila seja skupnega ministrstva, na kateri se je določilo, da se skliče deželni zbor na dan 28. oktobra. Vlada predloži deželnemu zboru zakonsko osnovo o razširjenju volilne pravice.

Finski kralj.

H e l s i n g f o r s, 10. oktobra. Po tajni seji, ki je trajala do devetih zvečer, je finski deželni zbor danes izvršil volitev kralja. Princ Friderik Karl Hesenski je izvoljen za finskega kralja.

Holandska zasede Belgijo.

R o t t e r d a m, 10. oktobra. Na belgijski meji stoječe čete so mobilizirane. Ta vojaška odredba se je ukrenila, ker naj po opustitvi Belgije po Nemcih začasno zasedejo deželo holandske čete.

Turčija umakne svoje čete s Kavkaza.

P e t r o g r a d, 10. oktobra. »Pravda« javlja: Turčija umakne svoje čete iz Bakuja na mejo, ki jo določa brest-litovska pogodba.

Umetnost in književnost.

»Laterna«. Uspeh, ki ga je imela ta češko-narodna pravljica pa simbolično pomenljiva igra že v prvi predstavi, se je sinoči še povečal. Napake, ki so se pojavljale zadnjič, so bile popravljene, igralci in igralke so do precizne natančnosti spoznali svoje vloge in tudi izvršno igrali. Posebno priznanje zasluži Hanička — Marjanovičeva, knežna — Šaričeva in mlinar — Nučič, ki so igrali svoje težke vloge razumljivo in z razumevanjem. Ti so bili tudi glavni junaki vse igre in ako omenimo še oba povodnjaka, dvorjanika, oskrbnika, pomožnega učitelja in Klaskovo, moramo reči, da so bili vsi na svojem mestu, zato so želi tudi obilo priznanja. — Predstava je trajala do pol dvanajstih, toda lahko bi bila končana prej, da niso bili med posameznimi dejanji in scenami mnogo predolgi odmori. Prav je, da si je izbralo gledališko vodstvo za začetek lažja dramska dela, da se občinstvo privadi na dramatično umetnost. Ker že dolgo nismo imeli gledališča, je treba pričeti zopet z začetka. Pozneje, ko se občinstvu razvije umetnostni zmisel, bodo prišla na oder lahko tudi težja dela.

Iz gledališke pisarne. Opozarjamo, da se vrše prihodnje baletne skušnje v »Narodnem domu« v soboto ob 8. uri zvečer. Želi se, da bi bila udeležba popolna. — »Divji lovec«. V soboto zvečer se ponovi za »C« abonementa ob pol osmih zvečer Finžgarjeva narodna igra »Divji lovec«. — **Nedelja v Narodnem gledališču:** V nedeljo 13. t. m. popoldne ob pol 3. se ponovi izven abonementa »Morala gospe Duške«. — Zvečer je za »B« abonementa »Akademija«, o kateri priobčimo jutri podrobni spored. — Da se ne pojavijo zopet nerazumevanja naše notice sporočamo, da bo blagajna le za predstave **izven abonementa** odprta že ob 9. uri zjutraj, ker se s tem ublaži veliki naval. Drugače se pa vrši prodaja kakor prej.

Aprovizacija.

Meso na zelene izkaznice B. Stranke z zelenimi izkaznicami B prejmejo goveje meso po znižani ceni v petek, dne 11. t. m. in v soboto, dne 12. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: **V petek, dne 11 t. m.** popoldne od 3 do pol 4 štev. 1 do 200, od pol 4 do 4 štev. 201 do 400, od 4 do pol 5 štev. 401 do 600, od pol 5 do 5 štev. 601 do 800, od 5 do pol 6 štev. 801 do 1000. **V soboto, dne 12. t. m.** popoldne od 1 do pol 2 1001 do 1200, od pol 2 do 2 štev. 1201 do 1400, od 2 do pol 3 štev. 1401 do 1600, od pol 3 do 3 štev. 1601 do 1800, od 3 do pol 4 št. 1801 do 2000, od pol 4 do 4 štev. 2001 do 2200, od 4 do pol 5 štev. 2201 do 2400, od pol 5 do 5 štev. 2401 do konca. Kilogram stane 2.80 K.

Oddaja inozemskega mesa. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala meso v soboto, dne 12. t. m. in v ponedeljek, dne 14. t. m. od pol 7 do pol 9 ure v cerkvi sv. Jožefa.

Mast. Stranke V., VI. in VII. okraja, ki imajo množčno karto s kuponom za mesec september, dobe v vojni prodajalni v Gosposki ulici mast po sledečem redu: V. okraj v ponedeljek, dne 14. t. m. dopoldne štev. 1 do 700, popoldne štev. 701 do konca. — VI. okraj v torek dopoldne štev. 1 do 800 in popoldne štev. 801 do konca. — VII. okraj v sredo dopoldne štev. 1 do konca. Stranka dobi za vsako osebo četrtil kilograma masti, kilogram stane 64 kron. Nakaznico za mast, ki ostane brez kupona, naj se hrani. Posodo je prinesiti seboj.

Predaja praških klobas po znižani ceni. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gosposki ulici v soboto, dne 12. t. m. popoldne strankam z zeleno izkaznico »B« od štev. 300 do 450. Vsaka oseba dobi četrtil kilograma, kilogram stane 8 kron.

Razno.

* **Nil novi sub luna!** Mnogi ljudje se čudijo, zakaj da kupujejo kmetje sedaj toliko, konečno nepotrebnih stvari, kot gramofone, piana itd. Prvič že zato, ker imajo denar. A enako vročico konstatira tudi Anglež John Evalyn, ko je obiskal leta 1641. »žegnanje« (kirmes) v Rotterdamu. O tem pripoveduje v svojih zapiskih: »Vsakoletni sejm ali »žegnanje« v Rotterdamu je bil tako s slikami prenapolnjeno, da sem bil presenečen. Vzrok temu je ta, da vlada pomanjkanje zemlje, tako da nima kmet druge priložnosti, da naloži dobro denar. Nobena redkost ni, če dá neimovit kmet za sliko 2000 do 3000 liber šterlingov. Njihove hiše so s slikami prenapolnjene in z velikim dobičkom jih prodajajo na vsakoletnih sejmih.«

* **Dolgoviti!** Dolgoviti! Dolgoviti!... Brnska »Ravnost« piše: Ves svet tone v dolgovih in se more tolažiti le s pregovorom, da na dolgove ne dežuje... Amsterdamska statistična pisarna je izračunala, da so znašali vsi javni dolgovi vseh narodov koncem leta 1912. 43.000 milijonov, od česar je pripadalo na Evropo 32.000 milijonov dolarjev, torej dobre tri četrtine vsega. Še pred sto leti so znašali celotni dolgovi vseh narodov le 7000 milijonov dolarjev. Največji del teh dolgov odpada na neprestano naraščanje militarizma. Tako je stala burska vojna (v Južni Afriki) Anglijo 5 milijard kron, rusko-japonska vojna je stala Rusijo mesečno 170 milijonov kron, Japonsko 140 milijonov kron. V prusko-francoski vojski (leta 1870—71) je pripadalo na vsakega vojaka dnevno 6 kron, v turško-ruski 10 kron vojnih izdatkov. Leta 1908. so znašale izdaje za militarizem v Avstro-Ogrski 483 milijonov kron letno tekom naslednjih let so se zvišale na dvakratno višino, tako da so znašale tik pred svetovno vojno že nad milijardo kron. Ali to so popolnoma nedolžne številke proti izdajam sedanje svetovne vojske. Kot je izračunalo švicarsko bančno društvo, so dosegle vojskine izdaje vseh vojujočih se držav v juliju 1918. ogromno številko 876 milijonov frankov. Čez nekaj mesecev dosežejo te izdaje vsoto enega milijona frankov, številko, katere si ne more nihče predstavljati. Obratno pa znaša vse imetje Anglije, Francije, Nemčije, Avstro-Ogrske in Italije skupaj le 1272 milijard frankov (1.,272.000.000 frankov). Ali z drugo besedo: Te države imajo več dolgov, kot so same vredne. Samo obresti in pa vračanje teh dolgov bo znašalo letno nad 50 milijard frankov z dolgom se rodimo, z dolgom umiramo, pazimo, da ne bomo tudi v dolgovih utonili!

* **Največja ladjedelnica na svetu.** Malokatera družba na svetu zaznamuje v vojski tako veliko razširitev in tako velik pomen kot družba Bethlehem Steel Co. izum Charlesa Schwaba v Ameriki. Pomen tega podjetja vidimo že v tem, da ima uslužbenih od početka avgusta 120.000 ljudi, od katerih je uslužbena polovica v ladjedelnici. Pred začetkom vojske je znašalo število delavstva tega zavoda 10.000. Denarni obrat tega podjetja bo znašal v tekočem letu 400 milijonov dolarjev in stanje še neizdelanih naročil dosega ogromno vsoto 650 milijonov dolarjev, prosti okroglo 25 milijonom dolarjev pred vojsko. Med številnimi novimi stavbami so stale ladjedelnice Squantum v Fore River 5 milijonov dolarjev. Te že delujejo in ta mesec dodajo k tem ladjam še torpeda ter dosežejo z ozirom na to rekord v hitrosti iz-

delovanja. Obenem s to izvanredno razširitvijo se večja tudi ogromna poraba denarja. Že v minulih letih je vzela družba z ozirom na to razne velike predujme. Do začetka tekočega leta je znašala osnovna glavnicca podjetja 15 milijonov dolarjev, večala se je pa neprestano ter je dosegla sedaj 60 milijonov dolarjev. Nedavno se vršiči občni zbor je dovolil hipotečno posojilo maksimalno 500 milijonov dolarjev.

* **Slavljenje L. N. Tolstoja od ruske revolucije.** Po poročilu nekega francoskega žurnalista je L. N. Tolstoj v Rusiji nenavadno slavljen in čaščen. Dne 10. avgusta je bilo 90 let od dne, ko je bil rojen Lev Nikolajevič Tolstoj in ta dan so proslavili s posebnim tednom Tolstoja. Vršil se je ciklus shodov in predavanj o Tolstem od 10. do 15. avgusta ob navzočnosti najboljših literatov. — Ta sotrudenik popisuje tudi sedanjo Jasno Poljano. Ko se je peljal po dolgi, dobro ohranjeni cesti, ki pelje do Tolstojevskega posestva, je zagledal konečno oba stolpa iz opeke, ki sta značilna, in ki tvorita vhod v park. Ko je vstopil, se je čutil, kot pripoveduje sam, kot da bi bil v oazi. Vsa posestva v turski guberniji so ali izplenjena ali uničena, le **Jasna Poljana je nedotaknjena.** Ohranjena je kot spomin na velikega prijatelja kmetov, ki je bival tu. Francoskega poročevalca je sprejela Tolstojeva hčerka, Tatjana Suchatinova. To gospo je prisilila ruska revolucija, da je ubežala iz svojega posestva v Movažiuskem okraju, ki je bilo popolnoma oropano in katerega zemljo so si razdelili mužiki med seboj. Vsa poslopja Jasne Poljane so pa popolnoma nepoškodovana, tako mala bela hiša, kjer je uredil Tolstoj pred pol stoletjem šolo za otroke, kakor tudi veliko poslopje, kjer je Tolstoj stanoval in knjižnica, ki šteje 17.000 zvezkov, vse je takokot za Tolstojevga življenja. Njegova delavnica spominja popolnoma še nanj. Grofica Tolsta, ki stanuje vedno v Jasni Poljani, prepisuje njegovo korespondenco.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

OBČNO KONZUMNO DRUŠTVO V TRBOVLJAH
vpis. zadr. z o. poroštvom.

Vabilo

na

redni občni zbor

Občnega konzumnega društva,

ki se bo vršil

v nedeljo dne 20. vinotoka 1918 ob 4. uri popoldne v prostorih

DELAVSKEGA DOMA.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorstva in predlog za podelitev odveze.
4. Sklepanje o prebitku.
5. Volitev treh članov v nadzorstvo in enega namestnika.
6. Razni predlogi in nasveti.

Nadzorstvo.

- GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stolna ulica 2-4 Stari trg št. 20.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

— Delniška glavnicca —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fondi okroglo
K 2.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje — aprovizacijske kredite —